

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkisen vappupuhe Kemissä 1.5.2022

Jos emme tiedä miten käy, olettakaamme että käy hyvin.

Me emme tiedä miten käy Ukrainan sodan ja Euroopan turvallisuustilanteen kanssa, ilmastonmuutoksen ja muiden ympäristöongelmien kanssa, talouden ja työelämän murroksen kanssa, mutta meidän on jaksettava toivoa.

Toivoa ja tehdä työtä. Työtä paremman maailman, työtä paremman Suomen, työtä paremman huomisen puolesta. Sillä työllä ja teoilla me voimme vaikuttaa siihen, miltä huomina näyttää.

Hyvät toverit,

halusin aloittaa puheeni Mauno Koiviston optimismia henkivällä ajatuksella siitä huolimatta, että elämämme monella tavalla utuista, synkkääkin, aikaa.

Ennenkin on eletty, ennenkin on selvitetty, se ajatus antaa itselleni voimaa kriisien keskellä. Ihmiskunta ja suomalainen yhteiskunta on sitkeä, tästäkin selvitään.

Kun tulevaisuus näyttää epävarmalta, tarvitaan entistä enemmän tulevaisuuden uskoa. Kun ajat ovat synkät, tarvitaan entistä enemmän työtä paremman huomisen puolesta. Työväenliike on osannut ennenkin kuvitella miltä parempi maailma voisi näyttää ja toimia määrätietoisesti sen puolesta.

Hyvät ystävät,

Kriisit koettelevat eniten niitä, jotka ovat valmiiksi heikoimmassa asemassa. Vaikka myrsky on kaikille sama, olemme eri veneissä ja toisten veneet ovat toisia paremmat.

Tämä nähtiin jo koronan aikana, ja se nähdään nyt myös Ukrainan sodan aiheuttaman kriisin aikana. Ajatuksemme ovat ukrainalaisten kärsimyksissä ja sota vaikuttaa myös Suomessa.

Tasa-arvon näkökulma meidän on muistettava myös kriisien keskellä. Me kaikki maksamme nyt Putinin hintoja, mutta mikä niitä on näin hyvätuloisena maksellessa.

Toista se on pienituloisella, opiskelijalla, työttömällä, pieneläkeläisellä. Kun jokainen penni menee kädestä suuhun, tuntuu hintojen nousu elämässä.

Tosiasia on, että valtio ei voi kompensoida kaikkia sodan aiheuttamia kustannuksia yrityksille ja ihmisille, mutta pienituloisten elämänedellytyksistä on pyrittävä huolehtimaan myös kriisin keskellä.

Siksi olen tyytyväinen, että hallitus päätti kehysriihessä toteuttaa ylimääräisen korotuksen kansaneläkeindeksiin sidottuihin sosiaaliturvaetuksiin. Lisäksi olemme päättäneet alentaa

polttoaineiden jakeluvuoroitetta pumppuhintojen laskemiseksi, sekä korottaa työmatkavähennystä tuntuvasti.

Elinkustannuksien nousua on syytä edelleen seurata tarkkaan ja lisätoimiin on varauduttava eri sektoreilla erityisesti pienituloisten kansalaisten ja työntekijöiden aseman turvaamiseksi.

Hyvät ystävät,

Kriiseistä huolimatta, tämä hallitus on onnistunut tekemään historiallisia uudistuksia, etenemään päästövähennyspolulla ja myös työllisyysasteemme on nyt historiallisen korkealla.

Vaikka takanamme ja edessämme on vaikeuksia, eivät vaikeudet ja kriisit ole koko kuva ajastamme tai elämästämme.

Oppivelvollisuus uudistus, sote-uudistus, perhevapaa uudistus. Aktiivimallin kuoppaaminen, tasa-arvoisen päivähoito-oikeuden palauttaminen, varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen ja asiakasmaksujen alentaminen

Hoitajamitoitus, maksuhäiriömerkintöjen keston lyhentäminen, perusturvan ja pienten eläkkeiden korottaminen, mittavat koulutuspanostukset ja kuntatalouden tukitoimet, kunnianhimoisen harmaan talouden torjuntaohjelma.

Nämä hallituksen päätökset, ne eivät ole vähäpätöisiä saavutuksia, vaan ne ovat hyvinvointivaltiota ja tasa-arvoa vahvistavia isoja päätöksiä. Ne me olemme tehneet, kriiseistä huolimatta.

Hyvät ystävät,

Paljon on tietenkin vielä tekemättä, maailma ei ole vielä läheskään valmis.

Isona tekemättä jääneenä uudistuksena nostan esille osinkoverotuksen uudistuksen. Vasemmistoliiton tavoitteena on uudistaa verotus nykyistä reilummaksi niin, että kaikkia tuloja verotetaan samalla progressiivisella asteikolla.

Meidän tavoitteena on puuttua aliverotettuihin pääomatuloihin ja korjata suurituloisten verotuksen porsaanreiät. Harmaata taloutta kitkevän veronumeron käytön laajentaminen ja suurituloisten veropakolaisuuteen puuttuvan exit-veron käyttöönotto ovat hallitukselta tärkeitä päätöksiä, joita vasemmisto on pitkään ajanut.

Osinkoverouudistusta tämä hallitus ei valitettavasti kuitenkaan tee, mutta tästä tavoitteesta me emme luovu. Ei voi olla niin, että 2020-luvun kriisien keskellä kaikkein rikkaimpien veroedut olisivat valtiiovallan erityissuojelussa.

Myös kompromisseja ja Vasemmistoliitolle vaikeita päätöksiä on jouduttu tekemään. Hallituspolitiikassa joudutaan aina myös tekemään myönnytyksiä, eikä vastuun kantaminen ole

aina helppoa. Mutta meidän vastuumme on käyttää kansalta saamaamme valtuutusta, niin vaikuttavasti kuin ikinä pystymme, ja sen me olemme tehneet, vaikka kaikessa emme olekaan onnistuneet.

Hallituskauden loppuyhteenvedon aika ei ole vielä, vielä vajaa vuosi on jäljellä. Mutta kriisien täyteisestä ajasta huolimatta, on hallituskauden kokonaissaldo nähdäkseni plussalla. Voimme myös miettiä, miten oikeistohallitus olisi pärjännyt vastaavissa, lähihistorian vaikeimmissa olosuhteissa.

Hyvät ystävät,

Vappuna, työväen juhlapäivänä, on tietenkin puhuttava myös työstä.

Tänä vappuna haluan esittää meille yhteiseen pohdintaan kysymyksen siitä, miksi oikeus työhön ei ole Suomessa toteutunut enää 1980-luvun jälkeen.

Rankat ja puutteellisesti hoidetut talouskriisit. Niitä seurannut syrjäytyminen – tai oikeammin sanottuna syrjäyttäminen. Automaatiosta ja globalisaatiosta seurannut elinkeino- ja aluerakenteen muutos. Jatkuvasti kasvavat osaamisvaatimukset. Ikääntyneiden ja pitkäaikaistyöttömien syrjintä.

Nämä kaikki ovat varmasti osaltaan selityksiä tähän. Olemme myös nähneet ison asennemuutoksen: työtä ei enää valitettavasti pidetä oikeutena, joka julkisen vallan tulisi taata jokaiselle kansalaiselle.

Sen sijaan työttömyys on määritelty yksilön ongelmaksi, jonka markkinat hoitavat. Kun markkinat eivät ongelmaa hoitaneet, haluttiin entistä vapaampia markkinoita: heikompia työehtoja ja työmarkkinasääntelyn purkamista sekä turvaverkkojen purkamista.

Hyvät ystävät,

Suomen työllisyysaste on nyt noussut lähihistorian korkeimmalle tasolle, ja tähän päästään ilman leikkauspolitiikkaa tai työehtojen heikentämistä.

Me tarvitsemme uutta otetta työllisyyspolitiikkaan, osaamisen, työkyvyn ja aktiivisen elinkeinopolitiikan nostamista keskiöön. Tähän suuntaan on jo otettu askelia, vaikka täydellistä suunnanmuutosta emme ole valitettavasti vielä saavuttaneet.

Yksi esimerkki uudesta työllisyyspolitiikasta on osatyökykyisiä työllistävän valtionyhtiön perustaminen. Ajatuksena on edistää etenkin vammaisten oikeutta palkkatyöhön, joka esimerkiksi Ruotsissa on pitkään toteutunut meitä paremmin.

Tulevaisuudessa tätä ajattelua tulisi soveltaa myös laajemmin, ja pyrkiä takaamaan jokaiselle ihmiselle oikeus työhön, silloin kun työttömyys uhkaa pitkittyä.

Hyvät ystävät,

Miltä näyttäisi yhteiskunta, jossa työ olisi jälleen oikeus? Se voisi olla edelleen yhteiskunta, jossa elinkeinorakenne muuttuu, ja jossa vanhoja työpaikkoja häviää ja uusia syntyy. Ilmastonmuutoksen ja ekologisen kriisin torjunta tulee väistämättä mullistamaan myös työmarkkinoita, ja osana oikeudenmukaista siirtymää oikeus työhön tulisi palauttaa kunniaan. Tällaisessa yhteiskunnassa työpaikkoja luotaisiin aktiivisella elinkeinopolitiikalla kaikkialle Suomeen ja viime kädessä julkinen tai kolmas sektori tarjoaisivat palkkatyötä silloin kun työttömyys uhkaisi pitkittyä.

Tämä on visio, jonka puolesta poliittisen ja ammatillisen työväenliikkeen kannattaa yhdessä tehdä työtä.

Hyvät ystävät,

Pelkkä täystyöllisyys ei riitä vaan työllä on myös tultava toimeen. Työehtojen ja työolojen on oltava kunnossa, eikä se ole ikinä tapahtunut itsestään. Paremman työelämän rakentaminen on aina vaatinut joukkovoimaa ja vaatii sitä tänäkin päivänä.

Hoitajat ja muut julkisen sektorin työntekijät taistelevat nyt työehtojensa puolesta. Vasemmistoliitto on esittänyt tukensa monivuotiselle palkkaohjelmalle, jolla julkisen sektorin naisvaltaisia aloja nostetaan palkkakuopasta ja parannetaan palkkatasa-arvon lisäksi alojen veto- ja pitovoimaa.

Kiitoksella ei elä, eikä kutsumuksella. On selvää, että hoitajat tarvitsevat kunnan palkankorotukset. Me kaikki olemme vaarassa, ellei hoitoala ole vetoimainen työnantaja. Elintärkeitä julkisia palveluita ei ole, ellei alalle saada työvoimaa.

Toivon, että ratkaisu työehtokiistaan saavutetaan mahdollisimman pian. Vasemmistoliitto ei usko, että hoitajien pakottaminen töihin ratkaisee lopulta mitään. Reilu palkkaratkaisu ratkaisee.

Mutta muistakaamme, että työehdoistaan eivät kamppaile nyt vain hoitajat. Julkisella sektorilla työskentelee iso joukko matalasti palkattuja, pääosin naisia, monissa yhteiskuntamme kannalta kriittisissä tehtävissä kuten varhaiskasvatuksen, sosiaalialan, opetuksen, puhtaanapidon ja aterihuollon saralla. Myös he ovat ansainneet reilut työehdot.

Hyvät toverit,

Viime viikolla päättynyt, lähes 4 kuukautta kestänyt UPM:n lakko oli paljastava esimerkki siitä, mitä osa työnantajista on pitkään tarkoittanut puhuessaan paikallisesta sopimisesta.

Pyrkimys sanella yksipuolisesti isoja heikennyksiä työehtoihin, kollektiivisen sopimisen hajauttaminen jopa yksilötasolle ja selkävoiton hakeminen ay-liikkeestä edustavat ideologista haikailua 1800-luvun työelämään. Edes yritykselle aiheutetut valtavat tappiot eivät näytä merkitsevän mitään, kunhan isäntävaltaa saadaan vahvistettua.

En vastusta paikallista sopimista, kunhan se on aidosti sopimista eikä sanelua.

Olemme hallituksessa johdonmukaisesti torpanneet vanhanaikaisen isäntävallan pakkosyötön muka paikallisen sopimisen nimissä. Sen sijaan esimerkiksi YT-lakia on uudistettu ja työpaikoille tuotu jatkuvan vuoropuhelun velvoite, joka toimiessaan edistää rakentavaa ja molempia osapuolia hyödyntävää yhteistyötä ja sopimista.

Myös niin sanottujen nollatuntisopimusten tiukempi sääntely sekä pakkoyrittäjyyteen ja työsuhteen naamoimiseen puuttuminen ovat esimerkkejä lakihankkeista, joilla hallitus vastaa työelämän muutokseen työntekijöiden turvaa vahvistaen.

Mikäli työnantajapuoli jatkaa hyökkäyksiään kollektiivista sopimisjärjestelmää vastaan, on lainsäädäntötoimilla yhä vahvemmin pystyttävä turvaamaan työntekijöiden oikeuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että seuraavat eduskuntavaalit ovat myös työehtovaalit.

Myös palkansaajien ostovoimaan on mahdollista vaikuttaa lakiteitse. Kun porvarihallitus viime kaudella vei läpi pahamaineisen kiky-sopimuksen, siirtyi sosiaalivakuutusmaksuja palkansaajien maksettavaksi yli miljardilla eurolla. Vaikka kiky-tunnit on saatu purettua, ovat nämä muutokset edelleen voimassa. Teollisuusliiton puheenjohtaja Riku Aalto ehdotti perjantaina, että palkansaajien ostovoiman vahvistamiseksi sosiaalivakuutusmaksusuudet palautettaisiin kiky-sopimusta edeltävälle tasolle.

Ehdotus on harkitsemisen arvoinen aikana, jolloin Suomen kustannuskilpailukyky on kunnossa ja samalla elinkustannukset nousevat nopeasti. Tämä olisi myös julkisen talouden kestävyyskannalta kestävä tapa parantaa työntekijöiden toimeentuloa.

Hyvät ystävät,

Enpä olisi uskonut ikinä näkeväni perinteistä ja laajamittaista sotaa Euroopassa.

Mutta tässä ollaan, Venäjä yrittää alistaa Ukrainan maan ja kansan valtaansa raa'alla voimalla. Täysimittainen sota palasi Eurooppaan, kun Venäjän ohjukset tippuivat Ukrainaan.

Ukrainalaisten elämä ja maan talous tuhotaan, venäläisten sotilaiden henki ja kansan vapaus uhrataan, Putinin hallinnon vallanhimon, kyynisen suurvaltapolitiikan ja äärinationalistisen uhon takia.

Sota jatkuu, sen lopputulosta emme tiedä. Kuitenkin sen tiedämme, että mielten sodan Venäjä on jo hävinnyt. Ukrainalaiset ovat yhdistyneet puolustamaan maataan ja vapauttaan. Eurooppa on yhdistynyt tukemaan Ukrainaa. Suomi ja Ruotsi ovat uudelleenarvioimassa puolustuspoliittisia ratkaisujaan.

Edessämme on vaikeita päätöksiä. Riskittömiä vaihtoehtoja ei ole. Meidän tämän ajan päättäjien vaikea ja vastuullinen tehtävä on miettiä, miten Suomen turvallisuus ja itsemääräämisoikeus varmistetaan parhaiten tuleville vuosille ja vuosikymmenille.

Kysymyksestä Suomen Nato-jäsenyydestä voidaan perustellusti olla kahta mieltä. Myös Vasemmiston piirissä on nyt erilaisia näkemyksiä Suomen Nato-jäsenyydestä. Toivon, että voimme

käydä rakentavaa, kunnioittavaa ja erilaisia mielipiteitä sallivaa keskustelua, tästä lähihistoriamme ehkä vaikeimmasta ja tärkeimmästä kysymyksestä.

Erilaisista näkemyksistä riippumatta meidän jokaisen yhteinen tavoite on Suomen ja suomalaisten turvallisuuden ja kansallisen itsenäisyyden, demokratian ja ihmisoikeuksien varmistaminen.

On ratkaisu mikä hyvänsä, niin rauhantyölle on edelleen kysyntää. Kysymykset kansainvälisestä ydinaseriisunnasta, joukkotuhoojaseiden rajoittamisesta sekä rauhan turvaamisesta, välittämisestä ja rakentamisesta, eivät katoa mihinkään. Näiden puolesta on edelleen tehtävä työtä.

Hyvät ystävät,

me emme tiedä miten käy, mutta olettakaamme että käy hyvin.

Parempaa maailmaa ei voi rakentaa, ellei parempaa maailmaa ensin kuvittele.

Tehkäämme siis ajatustyötä, poliittista työtä ja konkreettista työtä paremman maailman puolesta.

Hyvää vappua kaikille.